

Брюксел, 24.6.2020 г.
COM(2020) 265 final

PART 2/3

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА И СМЕТНАТА ПАЛАТА

Годишен доклад за управлението и изпълнението на бюджета на ЕС за 2019 година

1.4. Икономическо, социално и териториално сближаване

Всички суми са в милиони евро.

Източник: Европейска комисия

През 2019 г. бяха отпуснати 57 милиарда евро за програмите по тази функция, което представлява 35 % от общия бюджет на ЕС за годината. Програмите по политиката на сближаване се изпълняват чрез споделено управление. Държавите членки са отговорни за разпределението на финансирането по конкретни тематични области в рамките на фондовете, планирани чрез оперативните програми.

Насочено към постигането на устойчивост и на социално, икономическо и териториално сближаване, финансирането за сближаване помага за справяне както със съществуващите, така и с новите предизвикателства, като полага основата за устойчивото бъдеще на ЕС. Политиката на сближаване допринася за постигането на ключовите приоритети на ЕС чрез подкрепа за растежа и създаването на работни места на равнище ЕС и за структурните реформи на национално равнище. Финансирането играе ключова роля в подготовката за прехода към зелена и цифрова икономика и допринася за по-справедлива и по-социална Европа чрез подкрепа за мерки за справяне с младежката безработица и бедността и за насърчаване на социалното приобщаване.

Тази функция обхваща следните фондове:

- **Европейския фонд за регионално развитие**, който засилва икономическото и социалното сближаване в Европейския съюз чрез намаляване на дисбалансите между неговите региони. Действията са съсредоточени върху иновациите и научните изследвания, програмата в областта на цифровите технологии, върху подкрепата за малките и средните предприятия и върху икономиката и транспорта с ниски въглеродни емисии.
- **Кохезионния фонд**, чрез който помощ получават държавите членки с най-големи нужди за развитие (с брутен национален доход на глава от населението под 90 % от средния за ЕС). Целта му е да се намалят икономическите и социалните различия и да се насърчи устойчивото развитие.
- **Европейския социален фонд**, който има за цел да се увеличат възможностите за заетост и образование в ЕС и да се подобри положението на най-уязвимите лица. Той функционира чрез инвестиции в човешкия капитал на ЕС — работниците, младите хора и всички, които търсят работа — чрез образование и повишаване на квалификацията.
- **Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица**, чрез който се подкрепят действия за предоставяне на храни или основно материално подпомагане на най-нуждаещите се лица.

- **Инициативата за младежка заетост**, чрез която се подпомага интегрирането на пазара на труда на младите хора, които не учат, не работят и не се обучават.

1.4.1. Програмите за сближаване подобряват жизнения стандарт, създават работни места и стимулират растежа и сближаването в целия ЕС

Основната цел на тези програми е да се намалят икономическите и социалните различия между регионите на ЕС. За да бъде постигната тази цел, на държавите членки са предоставени значителна гъвкавост и отговорност за определяне на най-важните области на политиката, в които са необходими действия, които впоследствие могат да бъдат приложени и съфинансирани от програмите на ЕС. В зависимост от степента на развитие държавите членки трябва да насочат по-голям или по-малък обем финансиране към ограничен брой избрани области на политика. Значителни суми се изразходват за малките и средните предприятия, транспорта, околната среда и човешкия капитал.

В центъра на вниманието е подкрепата за малките и средните предприятия. По Европейския фонд за регионално развитие са подкрепени инвестиции в над 400 000 малки и средни предприятия, което спомогна за създаването на допълнителни 109 000 работни места ⁽²⁷⁾ и осигури значителен принос за икономическия растеж. Прогнозният темп на създаване на работни места до края на 2019 г. въз основа на избраните проекти достигна 83 % от общия брой работни места, които се очаква да бъдат създадени до края на 2023 г.

Стандартът на живот и сближаването бяха допълнително подобрени в резултат на свързването на регионите на ЕС чрез нова и подобрена транспортна инфраструктура. Проектите в областта на транспорта са от съществено значение за непрекъснатото икономическо развитие на регионите в неравностойно положение, за осигуряването на допълнителни възможности за пътуване и заетост за населението им и за укрепването на единния пазар на ЕС. Чрез **Кохезионния фонд** и **Европейския фонд за регионално развитие** бяха финансирани 4 259 km нови или модернизирани пътища и 938 km нови или модернизирани железопътни линии ⁽²⁸⁾.

Допълнителен аспект на политиката на сближаване са финансираните структурни подобрения, вследствие на които се повишават жизненият стандарт и безопасността на хората. Благодарение на **Европейския фонд за регионално развитие** до момента 27,5 милиона души са получили възможност да използват подобрени здравни услуги. Наред с **Кохезионния фонд** чрез този фонд се финансира и изграждането на подобрени съоръжения за водоснабдяване, пречиствателни станции и съоръжения за рециклиране на отпадъци, като понастоящем се очаква проектите да надхвърлят целите, определени за 2023 г.

Тези и други проекти, финансирани в рамките на политиката на сближаване, имаха важен принос за подпомагане на по-слабо развитите държави членки и региони да настигнат останалата част от ЕС по отношение на брутния вътрешен продукт ⁽²⁹⁾. Според направените изчисления всяко евро, изразходвано чрез политиката на сближаване, е довело до близо три евро допълнителен брутен вътрешен продукт ⁽³⁰⁾. Постигнатото благодарение на това развитие е от полза за целия ЕС — както за държавите членки, обхванати от политиката на сближаване, така и за тези извън нея. Последните се възползват от положителните ефекти, генерирани от инвестициите в по-слабо развитите райони, както пряко чрез увеличаването на продажбите на инвестиционни стоки, така и непряко поради увеличаването на търсенето от домакинствата в районите, обхванати от политиката на сближаване, в които търговията се увеличава ⁽³¹⁾.

⁽²⁷⁾ Вж. приложение 1 — Общ преглед на изпълнението на програмите за Европейския фонд за структурни инвестиции.

⁽²⁸⁾ Вж. приложение 1 — Общ преглед на изпълнението на програмите за Кохезионния фонд.

⁽²⁹⁾ Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“, *Годишен отчет за дейността за 2019 г.*

⁽³⁰⁾ Източник: Последваща оценка на ЕФРР и Кохезионния фонд за периода 2007—2013 г. (SWD(2016) 318, 19.9.2016 г.).

⁽³¹⁾ Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“, *Годишен отчет за дейността за 2019 г.* Източник: Изчисления на Евростат и ГД „Регионална и селищна политика“

Освен структурните инвестиции от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, с политиката на сближаване се подкрепят пряко хората, като им се предоставят възможности за допълнително образование и придобиване на необходимите умения, за да станат и да останат конкурентоспособни на пазара на труда.

До края на 2019 г. чрез **Европейския социален фонд** помощ са получили 26 милиона души в рамките на различни проекти⁽³²⁾. От тях 3,1 милиона души са намерили работа, а други 3,7 милиона са получили квалификация в резултат на намесата на ЕСФ. Особена загриженост в ЕС поражда младежката безработица. Чрез **Инициативата за младежка заетост** бюджетът на ЕС успя да намали значително безработицата, като осигури образование и обучение на 2,7 милиона млади участници. По Европейския социален фонд се финансират и мерки, предназначени за групи в неравностойно положение. Той например предостави подкрепа за 1,9 милиона души с увреждания, както и за 3,9 милиона мигранти и лица с чуждестранен произход чрез осигуряване на достъп до образование и обучение, като по този начин бе повишена тяхната пригодност за заетост. Като цяло 40 % от лицата, възползващи се от проекти, финансирани от Европейския социален фонд, които намират работа и получават обучение, принадлежат към групи в неравностойно положение.

1.4.2. Разходите за сближаване подкрепят прехода към зелена икономика чрез инвестиции в устойчивостта и работната сила

Разходите за сближаване осигуряват силна подкрепа за амбициозните политики на ЕС в областта на енергетиката и климата, помагат на регионите и градовете да постигнат целта за неутралност по отношение на климата до 2050 г. и допринасят за социално справедлив преход. До края на 2023 г. по програмите за периода 2014—2020 г. ще се инвестират над 47,5 милиарда евро⁽³³⁾ в нисковъглеродна икономика и адаптиране към изменението на климата.

Въпреки че борбата с изменението на климата е общо начинание, не всички региони и държави членки започват от една и съща изходна точка. Често съществува обратна зависимост между нивото на икономическо развитие и устойчивостта на икономиката. Това е отчетено в политиката на сближаване чрез факта, че едно от двете основни направления на **Кохезионния фонд** е насочено към екологичните цели в икономически по-слабо развитите държави членки и че **Европейският фонд за регионално развитие** подкрепя преминаването към неутрална по отношение на климата икономика най-вече в по-слабо развитите региони.

Устойчивите зелени инвестиции са насочени към справянето с изменението на климата чрез действия за смекчаване и адаптиране. Тук чрез действията за смекчаване на климата се обединяват проектите, насочени към справянето с първопричините за изменението на климата с цел то да бъде забавено или спряно. Действията за адаптиране към изменението на климата представляват проекти, с които се повишава устойчивостта на икономиката и инфраструктурата на ЕС към очакваните или действителните изменения на климата. С основните проекти в това отношение бяха подобрени системи за защита от наводнения, като финансираните проекти обхванаха 4 милиона души, както и системи за защита от горски пожари, при които проектите обхванаха 10,8 милиона души⁽³⁴⁾.

До момента постиженията по отношение на смекчаването на климата включват опазването на местообитанията, като обхваната площ е близо 3 милиона хектара и вече е планирано опазването на още близо 9 милиона хектара⁽³⁵⁾. По линия на политиката на сближаване бе постигнат успех и при реализирането на голям брой проекти за намаляване на емисиите на парникови газове. Тези проекти вече доведоха до намаляване на емисиите на парникови газове, еквивалентно на 1,3 милиона тона въглероден диоксид годишно, като вече са избрани допълнителни проекти, които ще доведат до допълнително намаление с близо 10,3 милиона тона еквивалент на въглероден диоксид

⁽³²⁾ Вж. приложение 1 — Общ преглед на изпълнението на програмите за Европейския социален фонд.

⁽³³⁾ Тази сума възлиза на 66 милиарда евро, ако се вземе предвид и националното съфинансиране.

⁽³⁴⁾ Платформа за отворени данни за регионално развитие (<https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/4#>). Данните са извлечени през март 2020 г.

⁽³⁵⁾ Платформа за отворени данни за регионално развитие (<https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/6#>). Данните са извлечени през март 2020 г.

годишно ⁽³⁶⁾ ⁽³⁷⁾. Това е постигнато чрез проекти, като например за насърчаване на възобновяеми енергийни източници и за осигуряване на финансиране за изграждането на над 1 000 MW допълнителна електрическа мощност, доставяна от тези възобновяеми източници ⁽³⁸⁾.

Освен това Комисията участва активно в **инициативата „Въгледобивни региони в преход“**, с която се осигурява специално разработена подкрепа за прехода към чиста енергия в 13 пилотни промишлени региона с високо потребление на въглища и високи въглеродни емисии. Тези усилия ще продължат в бъдещата финансова рамка с предложението за **Фонд за справедлив преход**, който има за цел да намали социалните и икономическите последици от енергийния преход, например поради закриването на въглищни мини.

Справедлив преход може да се осъществи само ако в основата му е поставен човешкият капитал. Чрез **Европейския социален фонд** ЕС насочва финансиране за подпомагане на повишаването на квалификацията и преквалифицирането на работниците, така че те да бъдат подготвени за бъдещето.

1.4.3. Темповете на изпълнението се ускоряват, но равнищата на плащанията все още се нуждаят от повишаване след прегледа на изпълнението

Изпълнението на програмите по политиката на сближаване за периода 2014—2020 г. продължи да е с нормален ритъм през 2019 г. ⁽³⁹⁾. Повече от 322 милиарда евро, която сума представлява 92 % от общото налично финансиране за периода, вече са отпуснати на място за конкретни проекти. До декември 2019 г. по Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Европейския социален фонд и Инициативата за младежка заетост бяха подбрани повече от 1 милион проекта от цяла Европа, които отговаряха на условията за подкрепа. **В края на 2019 г. нивото на подбор на проекти беше сравнимо с нивото на същия етап от периода 2007—2013 г.** Трудностите, свързани с изпълнението, например по-късното стартиране на оперативните програми в началото на периода, като цяло са преодолени, но все още съществуват значителни различия между държавите членки и в самите тях.

Големият брой избрани проекти сам по себе си не означава бързо усвояване на разходите. **Размерът на извършените плащания продължи да се увеличава през 2019 г., но кумулативното ниво на плащанията е по-ниско, отколкото на същия етап през предходния период.** В сравнение с програмния период 2007—2013 г. делът на междинните плащания за периода 2014—2020 г. в края на шестата година на изпълнението все още изостава със 7 процентни пункта. Разходите се извършват по-бавно при проекти, които все още са в етап на планиране или възлагане на обществени поръчки, проекти с многогодишен характер или проекти, които все още не са достигнали етап на зрялост по други причини.

Като първа стъпка към **засилването на изпълнението на бюджета** в многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г. е включен резерв за изпълнение в размер на 6 % от финансовите пакети за програмите по политиката на сближаване, който беше заделен в началото на периода. Окончателното разпределение на този резерв за изпълнение зависеше от това дали програмите са постигнали етапните цели на изпълнението за 2018 г. ⁽⁴⁰⁾. Постигането на тези цели беше оценено като

⁽³⁶⁾ Еквивалентът на въглероден диоксид показва до каква степен на глобално затопляне може да доведат даден вид и количество парникови газове, като за референтна стойност се използва функционално еквивалентното количество или концентрация на въглероден диоксид.

⁽³⁷⁾ Платформа за отворени данни за регионално развитие (<https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/6#>). Данните са извлечени през март 2020 г.

⁽³⁸⁾ Вж. приложение 1 — Общ преглед на изпълнението на програмите за Кохезионния фонд.

⁽³⁹⁾ Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Стратегически доклад за 2019 г. относно изпълнението на европейските структурни и инвестиционни фондове (COM(2019) 627). Този обобщен доклад на годишните доклади за изпълнението на програмите и докладите за напредъка, които обхващат изпълнението до края на 2018 г., беше публикуван на 17 декември 2019 г. От 2017 г. общият брой на избраните проекти (т.е. за които е взето решение за финансиране) по всички фондове, взети заедно, нарасна над два пъти, като стойността им възлиза на 464 милиарда евро (72 % от общата планирана инвестиция).

⁽⁴⁰⁾ Ако резултатите в края на 2018 г. са съответствали на поне 85 % от стойността на етапната цел, изпълнението се счита за задоволително.

част от **прегледа на изпълнението** през 2019 г., като бяха взети предвид и всички налични резултати относно надеждността на отчетените данни за изпълнението. Впоследствие резервът за изпълнение беше освободен за приоритетите, по които са постигнати задоволителни резултати.

Като цяло приоритетите, по които са постигнати задоволителни резултати, представляват 82 % от общия резерв за изпълнение. Прегледът доведе до окончателното отпускане на 16,5 милиарда евро ⁽⁴¹⁾ от общо 20,2 милиарда евро ⁽⁴²⁾ от резерва за изпълнение. Тази сума вече може да бъде изразходвана както е планирано първоначално. Оставащите в резерва за изпълнение 3,7 милиарда евро за приоритетите, по които не са постигнати етапните цели за 2018 г., ще бъдат преразпределени за приоритетите, по които тези цели са постигнати, което ще доведе до оптимизиране на инвестициите и до наблягане върху получаването на измерими и ефективни резултати от финансирането по политиката на ЕС за сближаване. В края на 2019 г. нямаше възможност да се извърши преглед на изпълнението на някои програми поради недостатъци, свързани с надеждността на системите за наблюдение и данните. Тези недостатъци обаче бяха отстранени в началото на 2020 г., в резултат на което прегледът на изпълнението беше приключен.

В резултат на оценката на изпълнението на програмите и редовното наблюдение на финансовия им напредък част от тях (14 % за регионално развитие и 17 % за Европейския социален фонд) бяха определени като намиращи се „в затруднение/лошо/критично състояние“. Те бяха внимателно наблюдавани, като бяха предприети коригиращи действия, съобразени с нуждите на всяка оперативна програма, и последващи действия по специфичните въпроси, идентифицирани чрез срещи на високо равнище, технически обмен, целеви съвети и диалог с националните органи.

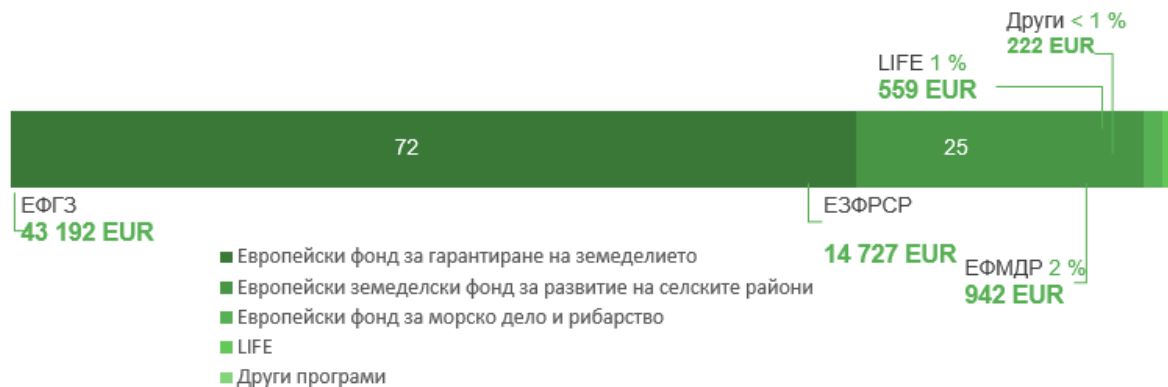
Комисията предложи по-нататъшно засилване на ролята на изпълнението в процеса на изготвяне на бюджета на европейските структурни и инвестиционни фондове за многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г. Вместо да се заделят части от финансовите пакети за програмите в резерв въз основа на изпълнението, Комисията предложи да бъде отпуснато финансиране само за първите 5 години. Разпределението на финансирането за последните 2 години ще се извърши въз основа на съществен и задълбочен междинен преглед, който ще доведе до съответно препрограмиране през 2025 г. въз основа на напредъка, постигнат до края на 2024 г. Това позволява да се вземат предвид не само изпълнението по направленията на програмите, но и промените социално-икономически ситуации и новите непредвидени предизвикателства.

По отношение на бъдещата политика на сближаване Комисията предложи редица мерки за ускоряване на прилагането. Те включват постепенното повторно въвеждане на правилото, съгласно което държавите членки разполагат със срок от само 2 години, за да изпратят искания за плащане по поетите задължения, преди отпуснатото финансиране да бъде автоматично отменено, както и определянето на нивото на предварително финансиране на по-ниско годишно плащане в размер на 0,5 % от общата подкрепа за всеки фонд. Други предложени мерки целят опростяване на процедурите и правилата, за да се ускори прилагането и да се подобри наблюдението на потоците на финансиране по програмите.

⁽⁴¹⁾ Вж. приложение 1 — Общ преглед на изпълнението на програмите по Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд и Европейския социален фонд

⁽⁴²⁾ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/A-guide-to-the-ESIF-performance-framework/szxz-5m2d>

1.5. Устойчив растеж: природни ресурси

Всички суми са в милиони евро.

Източник: Европейска комисия

През 2019 г. по функция 2 бяха отпуснати 59 милиарда евро за подпомагане на устойчивия растеж в областта на природните ресурси. Това представлява 37 % от общите годишни бюджетни разходи. Финансирането на селскостопанската политика остана стабилно в сравнение с миналата година. По бюджетна функция 2 се финансират двата стълба на общата селскостопанска политика: първият стълб, който се състои от **мерките за подкрепа на пазара и преките плащания**, финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието; и вторият стълб, който включва **програмите за развитие на селските райони**, финансирани от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Тази функция включва също Европейския фонд за морско дело и рибарство и международните аспекти на общата политика в областта на рибарството, заедно с програмата за околната среда и действията по климата (LIFE).

Финансирането, осигурено в тази функция, е от решаващо значение за прехода към зелена икономика и качеството, количеството и устойчивостта на доставките на храни, както и за икономическото развитие на селските и морските общности.

1.5.1. Разходите за природни ресурси на сушата и във водните басейни защитават околната среда и помагат за справяне с извънредни ситуации в областта на климата

Всички програми по тази бюджетна функция осигуряват важен принос за постигане на амбициите на ЕС в областта на климата и за борба със загубата на биологично разнообразие и ще продължат да бъдат важни занапред в контекста на **Европейския зелен пакт**.

Най-важна от гледна точка на приноса по тази бюджетна функция е **общата селскостопанска политика**. Основните цели на политиката са двойни, а именно осигуряване на справедлив доход за земеделските стопани и развиване на селските региони в ЕС. Почти всички земеделски производители, които се възползват от подкрепа на равнището на ЕС прилагат системно мерки за кръстосано спазване и екологизиране, които са полезни за околната среда и климата: диверсификация на културите, поддържане на постоянни пасища и отделяне на 5 % от обработваемата земя за екологично насочени площи. Чрез политиката за развитие на селските райони продължава подкрепата за различни видове плащания, засягащи площите, свързани със специфични изисквания за управление. Често те са придружени от подкрепа за специални инвестиции, обучение и съвети, които оказват комплексно положително въздействие върху биологичното разнообразие, почвата, водите и въздуха както в земеделския, така и в горския сектор.

Считано от 2018 г. ⁽⁴³⁾, 79 % от общата селскостопанска площ на ЕС е подлежала на поне едно задължение за „екологизиране“, което да увеличава въздействието върху околната среда от тази мярка, въпреки че държавите членки са искали дерогации от някои правила за екологизиране, за да облекчат положението на земеделските производители, засегнати от изключителни метеорологични условия през последните 3 години. Напредък е постигнат и по отношение на договорите за управление, допринасящи за улавянето на въглерод или опазването, или за намаляване на емисиите на парникови газове или амоняк. Понастоящем над 85 % от целите за действията по климата в селскостопанския сектор вече са постигнати при управлението на биологичното разнообразие, почвата и водите.

Съфинансиран от ЕС договор за управление на земите, защитаващ биологичното разнообразие. Източник: Европейска комисия

Въпреки този напредък, продължават да съществуват значителни предизвикателства във връзка с екологичните характеристики на селскостопанския сектор на ЕС, по-специално в контекста на Европейския зелен пакт, в рамките на който ЕС е поел ангажимент да продължи да намалява емисиите на парникови газове. Ключовите природни ресурси като почвата, въздуха и водите продължават да бъдат под натиск в много райони и има възможност за по-нататъшен напредък. Комисията е включила това в предложенията за бъдещата обща селскостопанска политика чрез „новата екологосъобразна архитектура“.

С цел справяне с предизвикателствата пред околната среда, по-конкретно **програма LIFE** допринася за прилагането на седмата програма за действие за околната среда под формата на интегрирани проекти, които подобряват качеството на живот на гражданите, като помагат на държавите членки да спазват законодателството на ЕС в пет области: природа, води, въздух, смекчаване на изменението на климата и адаптация към него. Програма LIFE се оценява като много привлекателна и по нея се финансират голям брой различни проекти. Доказателство за качеството на избраните проекти и добавената стойност на програмата например е броят на хората, които са облагодетелствани от подобреното качество на въздуха (1,5 милиона) и процентът на целевите видове, за които се подготвя природозащитен статус (42 %). Избраните проекти са имали по-голямо въздействие от първоначално очакваното и е доказано, че те имат важен катализиращ ефект: за всяко евро, изразходвано чрез програма LIFE се изразходват 45 EUR от други партньори ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴³⁾ Източник: Доклади за изпълнение на държавите членки за 2018 г., представени на Комисията през юни 2019 г. Данните за 2019 г. ще станат налични едва в средата на юли 2020 г.

⁽⁴⁴⁾ Повече данни са дадени в приложение 1.

В проекта LIFE metamorphosis се предлага демонстрация в промишлен мащаб на две иновативни системи за преработване на отпадъци: една за градски инсталации за преработване на отпадъци и една за аграрно-промишлени нужди и за преработване на други органични отпадъци. Освен това по проекта се изпитва използването на биометан, получен от потоците отпадъци, произвеждани от автомобилния сектор. Ако имат успех, двата прототипа биха могли да произвеждат над 176 милиона киловатчаса енергия от възобновяеми източници годишно (което е близо до годишното потребление на електроенергия на 50 000 домове) 5 години след началото на проекта.

При следващата многогодишна финансова рамка програма LIFE ще бъде важна част от Европейския зелен пакт, за да подкрепи прехода към неутралност по отношение на климата до 2050 г., прилагането на **новата стратегия за биологично разнообразие до 2030 г., пакта за изменението на климата, преразгледаната стратегия за адаптиране към изменението на климата**, както и въвеждането на ново направление, посветено на прехода към чиста енергия.

1.5.2. Иновативните селскостопански практики поддържат земеделieto и работните места и гарантират продоволствената сигурност и безопасност

Докато делът на селскостопанския сектор в икономиката намалява с течение на времето, този сектор остава жизненоважен за нашето общество като цяло, за да се гарантира жизнеспособно производство на храни в ЕС. Това положение е признато в общата селскостопанска политика, както и предизвикателствата, произтичащи от него.

Една от основните цели на общата селскостопанска политика е да се осигури справедлив жизнен стандарт на селскостопанската общност. За постигането на тази цел се прилага увеличаване на индивидуалните доходи на земеделските стопани и земеделските работници, от една страна, когато е необходимо, както и пряка пазарна намеса за стабилизиране на пазарните цени, от друга.

През 2019 г. около 6,2 милиона земеделски производители се възползваха от **преки плащания**, по-малко в сравнение с 2018 г. (6,5 милиона), което отразява тенденцията на намаляване на средния брой на земеделските стопанства. От друга страна, земеделският факторен доход на работник на пълен работен ден се увеличава в сравнение с нивата от 2013 г., както и общата факторна производителност в селскостопанския сектор. Преките плащания позволяват на земеделските стопани да се справят по-добре с отрицателното въздействие върху доходите, причинени от спадове при цените на селскостопанските продукти, а **пазарните мерки** помогнаха да се ограничи колебанието на цените на вътрешния пазар при повечето селскостопански продукти. По-специално пазарните мерки имаха значителен успех и като цяло бяха по-малко необходими през 2018 и 2019 г.

Въпреки това през следващите години ще продължат да съществуват значителни **предизвикателства**, които трябва да се разрешат. Доходите в селското стопанство все още изостават от заплатите в икономиката като цяло и остават зависими от пряката подкрепа. Освен това, значителна част от сектора продължава да се сблъсква с ниска рентабилност поради високите производствени стандарти и производствени разходи, наред с другите причини, както и поради разпокъсаната структура на първичния сектор. Въпреки пряката подкрепа от общата селскостопанска политика, голяма част от селскостопанския труд не достига показателя за средната национална производителност на труда. И накрая, тенденцията на спад на заетостта в селското стопанство се запазва, въпреки ролята, която играят различните схеми и мерки, подкрепени в рамките на двата стълба на общата селскостопанска политика, за по-нататъшно насочване към нуждите на определени категории бенефициери — по-специално млади земеделски стопани, малки земеделски стопани и специфични сектори или региони, изправени пред структурни проблеми.

Някои от тези проблеми са свързани с различията в развитието в селските райони, които често разполагат с по-слабо развити основна инфраструктура и услуги. Този проблем е решен посредством втория стълб на общата селскостопанска политика, **Европейския земеделски фонд за развитие на**

селските райони, който подпомага всички субекти, функциониращи в селските райони, за да се насърчава устойчив и приобщаващ растеж в ЕС. Към края на 2019 г. общият размер на плащанията, направени по този фонд към държавите членки от 2014 г. насам възлиза на 50,4 милиарда евро, което поставя фонда пред останалите европейски структурни и инвестиционни фондове по отношение на скоростта на извършване на плащанията.

Като цяло фондът осигурява важен принос за развитието. Ширококоловият достъп в селските райони например се е подобрил значително (59 % от домакинствата в селските райони са имали достъп от следващо поколение през 2019 г.). Процентът на домакинствата в ЕС, които са били обхванати от ширококолов достъп през 2019 г., е 86 %. ⁽⁴⁵⁾ Нивото на постигане на целите, свързани с подобряване на жизнеспособността и конкурентоспособността на земеделските стопанства в края на 2018 г. беше сравнително добро, като се има предвид, че изпълнението на инвестиционните операции обикновено отнема няколко години. Инвестиционната подкрепа увеличава като цяло икономическите резултати и участието в пазара на подкрепяните стопанства. Помощта за квалифицираните земеделски стопани, включително младите земеделски стопани, може да има положително въздействие върху жизнеспособността на земеделските стопанства, по-конкретно по отношение на тяхната производителност и конкурентоспособност.

Прегледът на изпълнението, извършен през 2019 г. предоставя допълнителни доказателства за доброто функциониране на програмата, включително в сравнение с други европейски структурни и инвестиционни фондове. Около 64 % от програмите за развитие на селските райони са постигнали всички свои етапни цели до края на 2018 г., а 13 % са претърпели сериозен провал в постигането на поне една етапна цел. Такива програми обикновено са свързани с дългосрочни инвестиции и съответните държави членки са предприели коригиращи действия.

Като се вземат предвид различните въпроси, с предложенията за **общата селскостопанска политика за периода след 2020 г.** се въвежда нов стратегически план, който обхваща двата стълба и при който се поставя акцент върху подкрепата на достатъчно надеждните земеделски доходи и устойчивостта на земеделските стопанства в целия ЕС с цел подобряване на продоволствената сигурност.

Подкрепата за развитие на селските райони ще има решаващ принос и към новия призив за засилени действия в областта на околната среда и изменението на климата, свързани с Европейския зелен пакт. В плановите ще се обърне по-голяма внимание на научните изследвания, технологиите и цифровизацията и те ще бъдат насочени специално към привличането на младите хора в селското стопанство, като същевременно ще продължи насърчаването на заетостта, растежа, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони.

1.5.3. Инвестициите в устойчив риболов носят по-добра възвращаемост, изразяваща се в по-високи и стабилни добиви, рентабилност на флота и работни места

Предизвикателствата в морския сектор са по-различни и са свързани до голяма степен с въпроса за заетостта в крайбрежните райони и устойчивото управление на рибните запаси. Последните икономически данни показват, че устойчивият риболов носи по-добра възвращаемост, изразяваща се в по-високи и стабилни добиви, рентабилност на флота и работни места. Както и в предишните години, **политиката на ЕС за опазване на риболова** има за цел да постигне максимално устойчив добив при рибните запаси до 2020 г. При необходимост се предприемат спешни мерки, например риболовът на треска в източната част на Балтийско море беше спрял през втората половина на 2019 г. Независимо от това, все още са необходими допълнителни усилия за достигане до 2020 г. на максимално устойчив добив за всички запаси, обект на промишлен риболов.

Като член на няколко **регионални организации за управление на рибарството**, ЕС насърчава по-доброто управление на океаните, подобряване на изпълнението, култура на спазване и управление на

⁽⁴⁵⁾ Изследване на покритието с ширококолови мрежи в Европа от 2018 г. (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/study-broadband-coverage-europe-2018>).

риболова, извършвано на научна основа, включително прилагането на базирани на екосистемите и предпазни подходи. **Борбата срещу незаконния, недеклаиран и нерегулиран риболов** остава приоритет. ЕС подкрепи тази борба в двустранното сътрудничество, както и в регионалните организации за управление на рибарството, субрегионалните органи и в глобалните форуми.

Някои от действията на ЕС в областта на морската политика допринесоха за увеличаване на **инвестициите в устойчива синя икономика**. Капацитетът на вятърната енергия от разположени в морето инсталации в ЕС нараства в сравнение с вятърната енергия от инсталации на сушата. Делът на океанската енергия остава сравнително малък, но се очаква новите технологии значително да увеличат внедрения капацитет в близко бъдеще. Държавите членки постигнаха напредък в по-доброто интегриране на аквакултурите в своето пространствено планиране, както и при намаляването на административната тежест, но са необходими повече усилия, за да се разгърне реалният потенциал на сектора.

Намесите чрез бюджета често са свързани с подобряване на устойчивостта чрез инвестиции в инфраструктура и цифровизация на операциите. През 2019 г. над 8 700 риболовни кораба, т.е. около 10 % от флота на ЕС, получиха средства по линия на **Европейския фонд за морско дело и рибарство**. Смята се, че над 80 000 рибари, техните съпрузи или партньори, 18 000 членове на организации на производители и 40 000 служители на преработвателни компании се ползват от подкрепата ⁽⁴⁶⁾.

Прегледът на изпълнението, извършен през 2019 г. показва, че при 70 % от приоритетите на ЕС по линия на Европейския фонд за морско дело и рибарство са достигнати етапните цели. 20 % от всички резерви за изпълнение, възлизащи на 67 милиона евро, бяха предоставени за преразпределение, тъй като при свързания приоритет не е достигната етапната цел. Преразпределението на резерва даде възможност на повечето държави членки да направят по-обстоятелствен преглед на оперативните си програми. Само една държава членка (Словакия) е загубила резерва за изпълнение.

⁽⁴⁶⁾ Вж. приложение 1 — Общ преглед на изпълнението на програмите за Европейския фонд за морско дело и рибарство.

1.6. Сигурност и гражданство

През 2019 г. 4 милиарда евро (2 %) от бюджетните кредити за поети задължения бяха отпуснати за „Сигурност и гражданство“ (функция 3). Предмет на тези програми са ключови политически предизвикателства като миграцията, управлението на границите, правоприлагането, свързаните със сигурността рискове, здравето и защитата на потребителите, както и културата, борбата с всички форми на нетърпимост и насърчаването на правата на уязвимите групи.

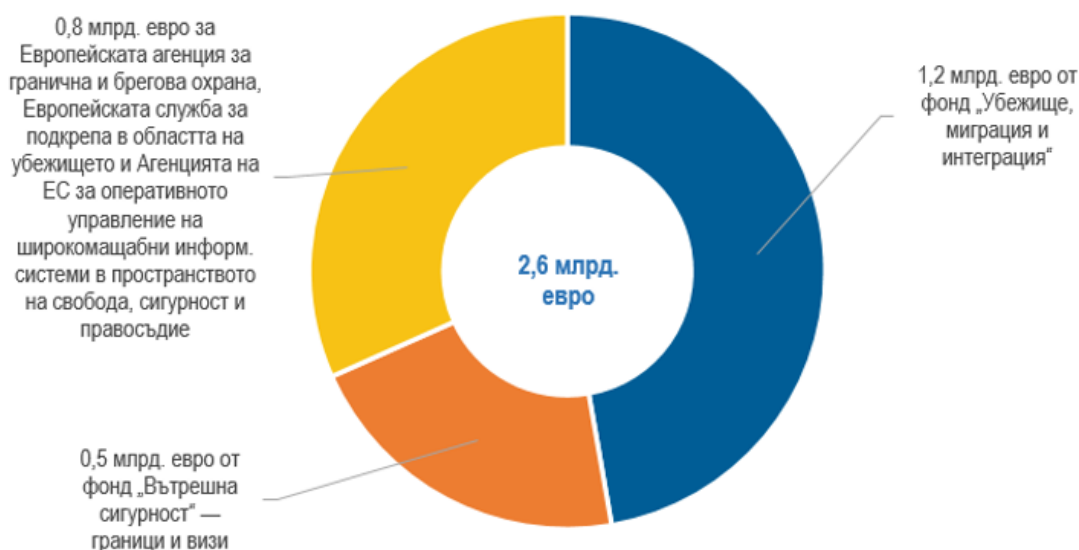

Всички суми са в милиони евро.

Източник: Европейска комисия

1.6.1. Бюджетът на ЕС осигурява подкрепа и солидарност на държавите — членки на ЕС, по отношение на миграцията и управлението на границите

Чрез бюджета на ЕС бе подкрепен продължаващият всеобхватен отговор на Европейския съюз по отношение на миграционните предизвикателства и ефективното управление на външните му граници. Работата по Европейската програма за миграцията даде положителен принос за замяната на опасната и неконтролирана миграция с **безопасна, организирана и законна миграция**. По-долу е показана разбивка на финансирането за 2019 г. по функция 3 (вътрешна за ЕС). Финансирането от външни инструменти (функция 4) също допринася за външното измерение на миграционната политика, по-специално чрез справяне с първопричините за миграцията.

¶

Подкрепа ⁽⁴⁷⁾ за отговор на предизвикателствата, свързани с миграцията, отпусната през 2019 г. на държавите — членки на ЕС, и на агенциите му.

Източник: Европейска комисия

Бюджетът на ЕС е подкрепил държавите — членки на ЕС, и агенциите на ЕС с финансиране в размер на близо 11 милиарда евро от 2015 г. насам, за да посрещнат непосредствените предизвикателства на място, като са направени инвестиции в по-силни и ефективни системи за убежище, по-ефективни процедури за връщане и мерки за интеграция, както и в по-добро управление на външните граници на ЕС. Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и фонд „Вътрешна сигурност“ играят важна роля за непосредствения отговор на свързаните с миграцията проблеми, както и за подкрепата на интеграцията на граждани на държави извън ЕС в обществата на ЕС, докато Европейският социален фонд подкрепя интеграцията на пазара на труда и социалното приобщаване на мигрантите. Следното е постигнато от 2015 г. насам ⁽⁴⁸⁾.

Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ помогна:

- на над 2 милиона души да получат убежище или подкрепа за настаняване и чрез него бяха финансирани близо 30 000 места за настаняване;
- на близо 6 милиона души да получат помощ за интегриране и **над 70 000 души са участвали в дейности преди отпътуването;**
- на почти 159 000 души да се завърнат доброволно и на близо 115 000 души да получат помощ за връщане и реинтеграция;
- **на повече от 62 000 души, нуждаещи се от международна закрила, като им бяха предложени безопасни и законни пътища към ЕС чрез схеми за презаселване с подкрепата на Фонда;**
- за осигуряването, съвместно с Агенцията на ООН за бежанците, на 25 000 места за настаняване на годишна база на континентална Гърция и островите, както и парична помощ за повече от 90 000 търсещи убежище;
- за осигуряването, съвместно с международни партньорски организации, на 1100 места в приюти за непридружени непълнолетни лица в континентална Гърция и осигуряване на достъп до образование на повече от 12 000 деца в държавни училища.

⁽⁴⁷⁾ Стойности според доклада за миграцията за 2019 г., които отразяват кредитите C1, с изключение на фонд „Вътрешна сигурност“ и свързаните със сигурността децентрализирани агенции.

⁽⁴⁸⁾ Въз основа на уравниването на сметките на държавите членки за финансовите 2015—2019 г..

Фонд „Вътрешна сигурност допринесе за:

- подобряване на инфраструктурата на 1987 консулства на държавите членки;
- осигуряване на обучение за визова политика за 3629 служители, сред които и 424 служители за връзка по въпросите на имиграцията, командировани в посолства на ЕС по целия свят;
- подпомагане на обучението на над 15 500 служители в работата по управление на границите и превенция на престъпността;
- финансиране на 202 екипа за съвместно разследване и Европейската мултидисциплинарна платформа за борба с криминални заплахи.

Източник: Европейска комисия

Въз основа на съществуващите си пълномощия през 2019 г. **Европейската агенция за гранична и брегова охрана** разположи около 7000 гранични служители и други експерти, които да подпомагат държавите членки при защитата на границите на ЕС и прилагането на политиката на ЕС за връщане. Европейската агенция за гранична и брегова охрана (Frontex) организира завръщането на почти 16 000 души и допринесе за спасяването на над 28 600 мигранти в морето ⁽⁴⁹⁾. Освен за ограничаване на незаконната имиграция, съвместните операции на Европейската агенция за гранична и брегова охрана помогнаха за изземването на 390 откраднати превозни средства и над 125 тона наркотици по външните граници.

2019 г. беше ключова за управлението на границите на ЕС, като през декември влязоха в сила новите правила, укрепващи Европейската агенция за гранична и брегова охрана ⁽⁵⁰⁾. Тези правила дават възможност на Агенцията да подпомага държавите членки в техните дейности по управление на границите и съвместно да се осъществи интегрирано управление на границите на равнището на ЕС. Този широкообхватен нов регламент укрепва управлението на външните граници на ЕС и предвижда създаването на постоянен корпус от 10 000 оперативни служители в Агенцията. Този постоянен корпус ще разполага с изпълнителни правомощия и собствено оборудване, за да може да се намесва, когато е необходимо, по външните граници на ЕС или при поискване от съседни държави. Засилените правомощия налагат значително годишно увеличение на приноса на ЕС към Агенцията в следващата финансова рамка, предложена от Комисията, в съответствие с постепенното увеличаване на персонала и оборудването.

1.6.2. Бюджетът на ЕС защитава гражданите като осигурява по-големи възможности за гражданска защита на ЕС

За бедствията няма граници. **При правилно координиран отговор на равнище ЕС се избягва дублирането на усилията за подпомагане** и се гарантира, че помощта отговаря на реалните нужди на засегнатия регион. Помощта за гражданска защита се състои от държавна помощ, предоставена веднага след възникването на бедствие, която има за цел да се намали загубата на човешки живот, както и екологичните, икономическите и материалните щети, причинени от бедствията. С цел съгласувана, предвидима, разходно ефективна и видима реакция на ЕС при бедствия бе изграден европейски капацитет за реагиране, чрез който да бъде доставена помощ, при необходимост, в държавите — членки на ЕС, и в държави извън ЕС. Механизмът за гражданска защита на ЕС се финансира частично по функция 3 и частично по функция 4.

През март 2019 г. ЕС укрепил и засили управлението на риска от бедствия като подобри Механизма за гражданска защита. Резултатът беше rescEU и целта е да се подобри както защитата на гражданите от бедствия, така и управлението на възникващите рискове. rescEU включва нов резерв от капацитет на Европейския съюз („резерв на rescEU“), който първоначално включваше флот от

⁽⁴⁹⁾ Източник на данните: Европейска агенция за гранична и брегова охрана. Агенцията може само да помага на държавите членки да прилагат подлежащи на изпълнение решения за връщане, издадени от компетентни национални органи.

⁽⁵⁰⁾ Регламент (ЕС) 2019/1896 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2019 г. за европейската гранична и брегова охрана.

противопожарни самолети и хеликоптери. Обхватът на отговора по rescEU обаче надхвърля борбата с горските пожари и се очаква да бъде включено реагиране и при други заплахи като спешни медицински случаи или химически, биологични, радиационни и ядрени инциденти. **Преди да бъде подобрен Механизмът за гражданска защита е бил активиран 20 пъти през 2019 г., с три искания за помощ от държави от ЕС и 17 искания от държави извън включените в механизма.** По-късно през 2019 г. започна да функционира и програмата rescEU, за да допълни капацитета за борба с пожарите в Гърция от въздуха, и бяха извършени допълнителни подготвителни дейности за прилагането на новия механизъм на rescEU. Понастоящем, поради разпространението на COVID-19, всички усилия са насочени към натрупването на запаси от медицинско оборудване, като първоначалният бюджет е 50 милиона евро.

1.6.3. Бюджетът на ЕС подкрепя единния пазар, като насърчава безопасността на потребителите и гражданите

Потребителите трябва да получат увереност, че опасните продукти нямат място на пазара на ЕС и че съответните правила се прилагат по ефективен и ефикасен начин, както в национален, така и в трансграничен план. Ето защо ЕС подкрепя координирания и съгласуван подход за прилагане на правилата за безопасност и надзор на пазарите в държавите членки. Чрез програмата за защита на **потребителите** през 2019 г. органите на държавите членки представиха над 2 000 уведомления за опасни продукти чрез системата за бързо предупреждение за опасни нехранителни продукти.

Безопасността е също толкова важна, когато става дума за храни. Програмата за **храни и фуражи** допринася за висока степен на защита на здравето на хората, животните и растенията по цялата хранителна верига посредством предотвратяване и ликвидиране на болести и вредители и посредством гарантиране на висока степен на защита на потребителите и на опазване на околната среда. Успоредно с повишаването на общото ниво на безопасност, тези действия повишават и конкурентоспособността на хранителната и фуражната промишленост на ЕС, като благоприятстват създаването на работни места. През 2019 г. приблизително 13 500 държавни служители от държави — членки на ЕС, и държави извън ЕС, които отговарят за официалния контрол, преминаха обучение с цел да бъде повишена ефективността, ефикасността и надеждността на работата им.

С програма **„Правосъдие“** се насърчава съдебното сътрудничество между органите на държавите членки и се допринася за ефективното и последователно прилагане и изпълнение на правото на ЕС в областта на гражданското и наказателното право, правата на лицата, заподозрени или обвинени в престъпление, както и правата на жертвите на престъпления. Програма „Правосъдие“ подкрепя прилагането на много правни инструменти на ЕС в съдебното сътрудничество по наказателни дела, например европейската заповед за арест, която е най-успешният инструмент на ЕС по наказателни дела, свързан с над 10 000 дела годишно. В информационната система за съдимост, която представлява компютърна система, използвана от централните органи на държавите членки, беше регистрирано голямо увеличение на обмена на информация: до края на 2019 г. броят случаи на обмен на информация в системата надхвърли 3,5 милиона.

1.7. Глобална Европа

През 2019 г. бюджетни кредити за поети задължения на стойност 12 милиарда евро (7 % от общия бюджет) бяха отпуснати за „Глобална Европа“ (функция 4) и разпределени между основните програми, както е посочено по-долу.

Всички суми са в милиони евро.

Източник: Европейска комисия

Програмите в тази функция допринасят за изграждането на по-силна Европа в света. Чрез тях се финансират географски и тематични действия, с които **се помага на най-бедното население в света и се гарантира, че ЕС насърчава демокрацията, мира, солидарността, стабилността, намаляването на бедността, просперитета и опазването на природните ресурси**, както в държавите в непосредствено съседство с ЕС, така и в целия свят. Политиките за развитието, съседството и други външни политики на ЕС имат общи ключови цели като насърчаване на устойчива икономика, която не е в противоречие с постигането на социално и екологично развитие, права на човека и насърчаване на демокрацията, добро управление и върховенство на закона. ЕС продължава усилията си за предотвратяването на кризите с цел запазване на мира и укрепване на международната сигурност.

1.7.1. Външното сътрудничество е насочено към справяне с глобалните предизвикателства, насърчаване на ценностите на ЕС и осигуряване на принос за мира и просперитета в света

В рамките на външните действия на ЕС основната цел на **сътрудничеството за развитие** е намаляването на бедността и нейното премахване в дългосрочен план. Усилията и приноса на ЕС по-специално играят важна роля за осигуряването на продоволствена и хранителна сигурност, за развитието на устойчиво селско стопанство, както и за подпомагане на програми за здравеопазване и образование, включително чрез насърчаване на равенството между половете и овластяването на жените, чрез насърчаване на правата на децата и на културата. Икономическият растеж и създаването на работни места се подкрепят чрез търговията и развитието на частния сектор, по-конкретно чрез подкрепа за местните предприемачи, чрез засилване на цифровата икономика и чрез предоставяне на обучение и образование на местната работна сила.

Европейският зелен пакт има силно външно измерение и е предназначен да засили ролята на ЕС като световен лидер в областта на околната среда, климата и енергетиката. През 2019 г. ЕС засили интегрирането на въпросите за околната среда и изменението на климата във всички инструменти и сектори на международно сътрудничество и развитие на ЕС с цел ефективно изпълнение на Програмата до 2030 г. и Парижкото споразумение.

С амбициозния **план за външни инвестиции** бяха предложени иновативни начини за мобилизиране на публични и частни източници на финансиране за развитие. Чрез инициативи като Механизма за цифрова

енергия ЕС постави основите за модернизиране и цифровизиране на енергийния сектор, насърчаване на иновативни бизнес модели и създаване на необходимите предпоставки за по-голям достъп до устойчива енергия в световен мащаб, като се обръща специално внимание на Африка.

В контекста на свиването на гражданското и демократичното пространство ЕС потвърди своята безусловна подкрепа за тези ценности в световен мащаб, като същевременно утвърждава своята централна роля в международните форуми. Според оценката на върховенство на закона от Световната банка положението непрекъснато се влошава от 2014 г. насам. Например, що се отнася до процента от местата, заети от жени в националните парламенти, малкият напредък, постигнат между 2015 и 2018 г. беше изгубен през 2019 г. ЕС продължи да насърчава демокрацията, върховенството на закона, доброто управление, правата на човека и принципите на международното право, по-специално чрез **Европейския инструмент за демокрация и права на човека (ЕИДПЧ)**.

През 2019 г. по проектите и програмите бяха постигнати важни резултати в **Латинска Америка**, в ключови области като водите и изменението на климата, частния сектор и инвестициите, икономическото развитие, сигурността, върховенството на закона и управлението. По отношение на регионалното сътрудничество през годината бяха стартирани и доразвити успешни инициативи в стратегическите сектори. По отношение на сигурността бяха договорени две действия за насърчаване на вътрешното сътрудничество в Латинска Америка в областта на интегрираното управление на границите с избор на четири сухопътни гранично-пропускателни пункта, обхващащи седем държави, и за подкрепа на борбата срещу трафика на хора.

През 2019 г. сътрудничеството за развитие в **Азия и Близкия изток/Персийския залив** продължи да бъде съсредоточено върху най-слабо развитите и най-нестабилните държави, като бе поставен специален акцент върху доброто управление и устойчивите реформи в секторите. Голямо внимание бе обърнато на създаването на работни места и устойчивия и приобщаващ растеж чрез насърчаване на инвестициите. Ключово значение имаше развитието на частния сектор, тъй като то играе важна роля за устойчивото икономическо развитие и растежа.

Инструментът, допринасящ за стабилността и мира беше особено важен за усилията на ЕС да се насърчава мира при различни обстоятелства в Афганистан, Централноафриканската република, Колумбия, Либия, Сирия, Украйна и Йемен. Засилването на диалога с гражданското общество, предотвратяването на конфликти и изграждането на мир са от съществено значение за предотвратяване на влошаването на хуманитарните кризи. Защитата на гражданските общности бе подобрена чрез подкрепа за силите за сигурност и отбрана в нестабилните региони.

Хуманитарната помощ се предоставя успоредно с осъществяването на сътрудничество за развитие, като се обръща специално внимание на нуждите при справянето с въздействието на конфликтите и природните или причинените от човека бедствия. Чрез нея се предоставя помощ в съответствие с хуманитарните принципи на хуманност, неутралност, безпристрастност и независимост. Общо 177 милиона души са получили хуманитарна помощ през 2019 г. Най-големият дял от бюджета за хуманитарна помощ за 2019 г. бе разпределен за бежанци и вътрешно разселени лица поради конфликтите в Сирия и Йемен, а между 2014 и 2019 г. 23 % са отпуснати за **„забравени кризи“** (кризи, на които медиите са отделили слабо внимание и са били лошо отразени), като например регионалната бежанска криза в Бурунди, конфликта в Украйна и конфликта, свързан с партизанското движение „Революционни въоръжени сили на Колумбия“ (РВСК). ЕС продължи усилията си във връзка с предотвратяването на кризите с цел опазване на мира и укрепване на международната сигурност. ЕС присъстваше при всяка значителна хуманитарна криза през 2019 г. При по-големите кризи ЕС реагира последователно на ситуации, в които нямаше други донори, и често играеше ролята на координатор и катализатор. Програмата допринесе и за **изграждането на капацитет и устойчивост на уязвимите или засегнатите от бедствия общности**. Ползи от действията за готовност при бедствия имаше за 38 милиона души в предразположени към бедствия райони. Решаващ аспект, който подкрепя положителните резултати на ЕС при насърчаването на устойчивостта, е прогресивното преминаване към помощ, базирана на парични средства, тъй като Комисията запази ангажимента си да предоставя 35 % от хуманитарната помощ чрез парични преводи.

1.7.2. ЕС се справя с предизвикателствата, свързани с миграцията, като си сътрудничи със своите международни партньори

От началото на миграционната криза през 2015 г. ЕС е предоставил жизненоважна подкрепа и защита на милиони хора в нужда, като помогна за справяне с първопричините за незаконната миграция и принудителното разселване чрез икономически възможности и възможности за заетост, както и чрез засилване на устойчивостта. Той помогна също така за създаването на условия за законна миграция, включително чрез презаселване, както и за ефективното управление на миграцията. Усилията за предотвратяване на незаконната миграция продължиха в сътрудничество със държави партньори, както и чрез борбата с мрежите за контрабанда на мигранти в региона Сахел. Продължи работата за повишаване на процента на ефективните връщания на лица без право на пребиваване в ЕС или в други държави. До края на 2019 г. случаите на незаконно преминаване на границите на ЕС бяха 92 % ⁽⁵¹⁾ под най-високите нива от 2015 г.

Освен това ЕС продължи да си **сътрудничи с партньори от цял свят с цел справяне с предизвикателствата, свързани с принудителното разселване**. Всяка година 80 % от бюджета на ЕС за хуманитарна помощ (1,6 милиарда евро за 2019 г.) се отпускат за проекти, по които се помага на принудително разселените лица и приемащите ги общности да посрещнат непосредствените си основни нужди в ситуации на конфликт, криза или продължително разселване.

През 2019 г. **Извънредният доверителен фонд на ЕС за Африка** (EUTF) допринесе за улесняване на политическия диалог с африканските държави партньори, приложи иновативни подходи и постигна забележителни и видими резултати в трите оперативни направления на Фонда (Северна Африка/Африкански рог/регионите Сахел и езерото Чад) чрез обединяване на финансиране и експертиза от широк кръг заинтересовани страни. Фондът допълнително консолидира своите постижения, с което общият брой одобрени програми достигна 224 на обща стойност от 4,4 милиарда евро.

По **Механизма за бежанците в Турция** продължава да се предоставя така необходимата помощ на бежанците и приемащите общности в Турция във всички приоритетни области, които обхваща, т.е. основни нужди, образование, здравеопазване, защита, социално-икономическа подкрепа и общинска инфраструктура. Първият транш от 3 милиарда евро е изцяло договорен, като изпълнението на 72 проекта вече е започнало. Пълният оперативен бюджет по втория транш от 3 милиарда евро беше усвоен в края на 2019 г. Ръководният комитет на Механизма провежда редовни заседания, за да наблюдава и ръководи прилагането му. В шестмесечните доклади за наблюдение, които са публично достъпни, се потвърждава, че Механизмът продължава да постига целите си.

Благодарение на Механизма над 1,7 милиона бежанци продължават да се възползват от месечна парична помощ, наречена механизъм за социално подпомагане при извънредни ситуации, която им помага да посрещнат основните си нужди. До края на 2019 г. хуманитарната помощ е достигнала до 1,7 милиона от най-уязвимите бежанци. Общо 684 919 сирийски деца бяха записани за обучение през учебната 2019—2020 г., като този брой представлява 63 % от общия брой сирийски деца в училищна възраст в Турция. От стартирането на Механизма са модернизирани над 3900 учебни заведения (включително центрове за образование в ранна детска възраст) чрез осигуряване на оборудване и са изградени 40 нови училища. Други 320 са в процес на изграждане. Освен това понастоящем функционират 179 здравни центрове. От началото на финансирането по Механизма са извършени 11,9 милиона първични здравни прегледи на бежанци и са предоставени 3,5 милиона дози за ваксинация на сирийски бебета и бременни жени.

От юни 2019 г. **Доверителният фонд на Европейския съюз в отговор на кризата в Сирия** предоставя услуги, свързани с образование, здравеопазване, управление на водите, препитание и други услуги на 4,3 милиона души в държави, засегнати от кризата в Сирия. Модернизирани, ремонтирани и оборудвани бяха общо 92 здравни центъра.

⁽⁵¹⁾ Намаление от 1 822 177 през 2015 г. на 141 741 през 2019 г.

1.7.3. Бюджетът на ЕС помага на съседните държави да развиват и поддържат стабилни демократични институции

Инструментът за предприєдинителна помощ подпомага държавите кандидатки и потенциални кандидатки при приемането и изпълнението на политически, институционални, правни, административни, социални и икономически реформи, които са необходими за спазването на ценностите на ЕС. Освен това им помага постепенно да постигнат съответствие с правилата, стандартите, политиките и практиките на ЕС с оглед получаване на членство в ЕС. Финансова помощ се предоставя на държавите бенефициери⁽⁵²⁾ в пет области на политиката: а) реформи с цел подготовка за членство в ЕС и създаване на съответните институции и капацитет; б) социално-икономическо и регионално развитие; в) заетост, социални политики, образование, насърчаване на равенството между половете и развитие на човешките ресурси; г) селско стопанство и развитие на селските райони; и д) регионално и териториално сътрудничество. В карето по-долу е даден конкретен пример за този инструмент в действие.

В **Северна Македония** качеството на повърхностните и подземните води се влошава в резултат на заустването на непречистени или неправилно пречистени отпадъчни води. Благодарение на изградената в източната част на държавата пречиствателна станция, цялото население на този регион, общо 54 676 души, получава преки ползи от правилно пречистените отпадъчни води. Всички земеделски стопанства също се ползват от по-добрите екологични условия за своите продукти. Подобрява се здравето както на гражданите, така и на природата. Намален е обемът на непречистените битови отпадъчни води в река Струмица, което свежда до минимум отрицателните въздействия върху качеството на водните ресурси, природата и здравето в района на Струмица.

Върховенството на закона ще стане още по-важно за преговорите за присъединяване, например чрез включване на борбата срещу корупцията и чрез поставяне на по-силен акцент върху основите на функциониращите демократични институции, реформата в публичната администрация и подкрепата на икономическите реформи. Постигнато бе подобрене в изпълнението в тези основни области на политическите критерии за обхванатите от процеса на разширяване държави. В края на 2019 г. само Турция изостана в областите на върховенството на закона и основните права, реформата в публичната администрация и функциониращата пазарна икономика. Това доведе до приемането на преработен индикативен стратегически документ през август 2018 г. Първоначалното индикативно разпределение на средствата за предприєдинителни фондове в Турция за периода 2018—2020 г. беше намалено с 40 %. Акцентът при подбора на проекти по новия Инструмент за предприєдинителна помощ ще бъде поставен върху основните области на достиженията на правото на ЕС, по-специално върховенството на закона, като за подкрепа ще бъдат избрани само зрели от техническа гледна точка проекти.

Европейският инструмент за съседство е основният финансов инструмент за прилагане на европейската политика за съседство⁽⁵³⁾, която подкрепя политическите и икономическите реформи с цел насърчаване на стабилност, сигурност и просперитет в пряко съседство с ЕС. Налице е забележително положително развитие в държавите на изток от ЕС, със значителни постижения в приоритетните области на икономиката, свързаността и по-силното общество. Независимо от това е необходим допълнителен напредък в областта на върховенството на закона, борбата с корупцията, пространствата за гражданското общество и независимостта на медиите. В южните съседи на ЕС напредъкът е възпрепятстван от външни фактори като политическа нестабилност и ситуацията със сигурността. Сътрудничеството с държавите партньори в Северна Африка е затруднено и зависи от променящата се ситуация, особено в Либия. Въпреки това усилията в Тунис за демократични и икономически реформи, както и възобновяването на сътрудничеството с Мароко са знак, че постоянната подкрепа е уместна и обещаваща. В региона на Близкия изток въздействието на продължаващите конфликти, несигурността и лошото управление дестабилизира партньорите на ЕС, пречи на търговията

⁽⁵²⁾ Сегашните бенефициери са следните: Албания, Босна и Херцеговина, Северна Македония, Косово (това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово), Черна гора, Сърбия и Турция.

⁽⁵³⁾ Чрез своята европейска политика за съседство, която беше преработена през ноември 2015 г., ЕС работи със своите южни и източни съседи за насърчаване на стабилизацията, сигурността и просперитета, в съответствие с Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност на Европейския съюз.

и инвестициите и ограничава възможностите за населението. Големият брой бежанци и разселени лица задълбочава тези структурни недостатъци.

1.7.4. Повишаване на ефективността, гъвкавостта и съгласуваността на външните инструменти на ЕС

Комисията предложи да се създаде нов интегриран **инструмент за съседство, развитие и международно сътрудничество** в рамките на бъдещата многогодишна финансова рамка. Това ще бъде основното средство на ЕС в борбата за изкореняване на бедността и насърчаване на устойчивото развитие, просперитета, мира и стабилността. Новият дългосрочен бюджет ще доведе до значително модернизиране на външното измерение на бюджета на ЕС. С помощта на изводите от съществуващите инструменти ще бъде увеличена ефективността и видимостта на външните политики на ЕС, ще бъде засилена координацията с вътрешните политики и ЕС ще получи гъвкавост да реагира по-бързо при нови кризи и предизвикателства.

1.8. Специални инструменти

1.8.1. В бюджетът на ЕС се отразява солидарността на Съюза чрез финансиране на усилията за оказване на помощ при бедствия и смекчаване на последиците от глобализацията

Европейски фонд за приспособяване към глобализацията

Европейският фонд за приспособяване към глобализацията предоставя подкрепа за съкратените работници и за заетите лица, чиято дейност е прекратена в резултат на големи структурни промени в моделите на световната търговия вследствие на глобализацията или в резултат от отрицателното въздействие на световната финансова и икономическа криза. Между 2014 и 2019 г. финансирането от Европейския фонд за приспособяване към глобализацията подкрепи целева група от 45 047 работници и 4 099 младежи, които не са заети с работа, образование или обучение, в 27 различни икономически сектора. През 2019 г. бе подадено (но не одобрено) само едно заявление, вероятно поради по-малкия брой масови съкращения поради глобализацията и цялостното подобряване на икономическата ситуация в държавите членки преди кризата, което улесни реинтеграцията на работниците на пазара на труда.

Според окончателните доклади, получени в периода 2017—2019 г., средно 61 % от подпомогнатите работници са започнали нова работа след намеса от Европейския фонд за приспособяване към глобализацията. Въпреки това, процентът на реинтеграция в отделни случаи варира от 40 % до 92 %, в зависимост от икономическия сектор и съответната област, тъй като се влияе от капацитета за приемане на работници на местните и регионалните пазари на труда.

Областите за подобрене, идентифицирани в междинната оценка за периода 2014—2020 г. обхващат продължителната процедура за мобилизиране и трудностите, с които се сблъскват държавите членки при изготвянето на задълбочен анализ на активиращото събитие (глобализация или кризи), необходим за мобилизиране на финансирането. Тези опасения са разгледани в предложението на Комисията за следващия дългосрочен бюджет, в съответствие с което Европейският фонд за приспособяване към глобализацията ще предоставя помощ единствено въз основа на критерия за значително въздействие, съгласно който трябва да има минимум 250 разселени работници.

Фонд „Солидарност“ на Европейския съюз

Фонд „Солидарност“ на ЕС се активира по искане на отговаряща на условията държава членка, когато възникнат големи или регионални природни бедствия, например земетресения, наводнения, суша, горски пожари, бури или големи извънредни ситуации в областта на общественото здраве. Той помага да се увеличи устойчивостта и готовността на държавите членки и регионите за справяне с неблагоприятните последици от изменението на климата и други природни и причинени от човека бедствия.

Подкрепа за финансиране на спешни и възстановителни операции в размер на 293 милиона евро беше предоставена през 2019 г. по заявления от три държави членки във връзка с природни бедствия, настъпили през 2018 г.: наводнения в Румъния и тежки метеорологични условия в Италия и в Австрия. През 2019 г. Комисията получи четири заявления за помощ: от Австрия, свързано с екстремните метеорологични условия през 2018 г.; от Гърция, свързано с бурите на остров Крит през 2019 г.; от Португалия, свързано с урагана Лоренцо на Азорските острови през 2019 г.; и от Испания, свързано с екстремните метеорологични условия в края на 2019 г.

През май 2019 г. Комисията публикува първата последваща оценка⁽⁵⁴⁾ на намесите, осъществени от Фонд „Солидарност“ на ЕС между 2002 и 2016 г., в която бе потвърдена добавената стойност на инструмента за ЕС. В оценката бе достигнато до заключението, че фондът е ценен инструмент в инструментариума на ЕС за намеса в ситуации на бедствия. В същото време трябва допълнително да се обмислят политическите действия, които увеличават възможностите на фонда да осъществява намеса.

⁽⁵⁴⁾ Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“, Последваща оценка на фонд „Солидарност“ на Европейския съюз 2002—2016 г. (https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/evaluations/2019/ex-post-evaluation-of-the-european-union-solidarity-fund-2002-2016).

